

Vogeljaarsgeneugten op een zwerftocht

Door J. Antonisse

Het vorig jaar was ik zo gelukkig een trektocht te kunnen maken door Frankrijk, Italië en de Alpen. De tocht werd gemaakt per fiets, en dat garandeerde me een dergelijk laag tempo, dat ik vanuit de bermmen veel ornithologische versnaperingen kon meepikken. Verder versleet ik een paar schoenen op het kalksteen van het Karwendelgebergte, hetgeen eveneens veel interessants opleverde. Hier volgen wat losse notities.

Toen ik half april startte, zong in de Peel de eerste *nachtegaal*. Er zijn in Europa heel wat van die diertjes, want van Helenaveen tot Como hebben ze me zonder onderbreking elke nacht hun aubades gebracht. Hoewel Frankrijk (Maas, Bresse, Savoye) erg arm was aan grotere dieren en vogels, zag ik er toch wel redelijke aantallen zangvogels, vooral *putters*, *kneuen* en *vinken*. Aan de Côte d'Or zag ik mijn eerste *hop*, heel klassiek in een platanenlaantje. In de heggen zaten *roodkopklauwieren* en om de hoeven heerste een opvallende rijkdom aan zwaluwen.

In Bresse in een bosmeertje zwom een bisamrat; met twee welgetelde hazen het enige grotere gedierte dat langs mijn weg ontkomen bleek aan de nationale schietwoede. Maar het kleine gedierte is ook interessant! Daarover het volgende. In het mooie heggenlandschap van Bresse werd op een nacht de plaatselijke *nachtegaal* in zijn serenades ondersteund door een klein slagwerk. Over de vochtige weiden klonk op onbepaalde afstand een dof geklepel, een kloppen als van hout op hout. Een onderzoek in de maanbeschenen wei leverde niets op; het geklop kon evengoed uit een ver dorp komen als uit een grijpbaar nabije heg. Het klopte door tot in de vroege ochtend en het klonk heerlijk raadselachtig. Bij het ontbijt las ik alles over alle nachtvogels en even later ontmaskerde ik de daders als padden. Ze woonden in een drinkkolkje in een wei vol orchideetjes. Daar

betrapte ik hen, terwijl zij elkaar achtervolgden en vurig vrijden. Nu en dan stak er een zijn hoofdje boven water en uit de resonerende waterput klonken dan de klopsignalen. Ik ving er een; het waren geelbuik-vuurpadjes. In de bergen van Savoye klonken andere lentegeluiden; daar floten de *beflijsters* in de kale *larix* en in de sneeuw op de Mont Cenis pas scharrelden *alpenheggemusjes* en *sneeuwvinken*. Vanaf de Mont Cenis „viel” ik Italië binnen; 24 km zonder trappen en binnen een uur van de sneeuw naar de bloeiende magnolias... en de *nachtegalen*! Wat zingen er in dat deel van Italië een *nachtegalen*! Andere vogels trouwens ook. Ik had van dit land een beeld in mijn hoofd van een vogelloze, leeggevangen wereld, maar niets is minder waar. Naast *putters*, *gorzen*, *groenvinken* zag ik er heerlijke ritsen zwaluwen en zelfs grotere vogels als *hop*, *kievit* en *blauwe reiger*. De vogelvangers die in de herfst de zangers uit noordelijke streken doen sneuvelen zullen er wel vanuit gaan dat wij net zoveel *nachtegalen* hebben als zij in hún gezegende dreven. De *nachtegalen* daar zijn ook niet zo kieskeurig bij het kiezen van hun territorium. Ze zongen er in elke heg, in de pereboom achter een rumoerig kroegje, in een kale acacia op een nog kaler dorpsplein, kortom op de meest onmogelijke plaatsen. Als ik dan zie hoe onze Kennemer *nachtegalen* wegsmelten, dan vraag ik me af, of er voor dat verschijnsel niet veel belangrijker oorzaken zijn dan de vogelvangst op de trekwegen. Eén ding is zeker; in Italië waren op het platteland niet zoveel katten als in onze randstadbossages! In de omgeving van Turijn zag ik in een streng bewaakt jachtgebied hoe weelderig de natuur in het zuiden kan zijn, als er een beetje extra zorg aan wordt besteed. Het uitgestrekte, parkachtige terrein bestond uit zwaar bos, weiden en populierensingels. Van het strenge jachtbeheer en de rust trokken de vogels hier ten volle profijt. Ik hoorde nog nooit zo een koorzang van *vinken*, *nachtegalen*, *lijsters*, *wielewalen*, *tortels* en verdere zomerkwelers. In het oudere hout (naar ik meen nogal zeldzaam in Italië) vonden *spreeuw* en *hop* huisvesting.

De autostrada Turijn-Milaan voert door een interessant vogelgebied. Het is de omgeving van de plaatsjes Fornace en Santhià, tussen Biella en Vercelli. Een streek met vette grond, tarwe-akkers en bevroede rijstvelden. Als fietser was ik er gedwongen de stille B-wegen te volgen. Over de rijstvelden en de ruig begroeide dijkjes klonk allerwege sonoor kikkergezang. Plots langs een verre oever witte stippen. Afstappen, kijker erbij... Zilverreigers, heuse, nooitgedroomde *kleine zilverreigers*. Vlakbij ratelden tractors en een kilometer verder raasde het snelverkeer over de Autostrada. Maar in m'n kijkerbeeld stapten witte sprookjesvogels. Toen ik wat ging pluizen in rietzomen en langs groene dijkjes, ontdekte ik nog een *kwak* en een paartje *bonte kraaien*. Ik heb geen idee hoe groot dit gebied is, maar wat ik ervan zag langs de weg die voorgenoemde plaatsen verbindt, was erg de moeite waard. Bevoeiingskanalen, stroken moerasbos, een enkele beek, verder rijstvijvers, modder, groen en vogels. Overal de witte lichtjes der zilverreigers, overal nachtegalenslag, *zwarte sterns* boven waterlelies, *waterhoentjes*, *kwakken*. Op één rijstveld telde ik acht *kwakken*. Ze waren zo

weinig schuw, dat ik met de kijker elke pasteltint uit hun veren kon peuteren. Prachtig loerden de felle rode ogen in de lenzen. Op een kaal dijkje stapte een *woudaapje*. In de felle middagzon kwamen haar kleuren prachtig uit. Toen ik m'n fiets voor haar stopte, sprong zij prompt in de houding en stond als een goudbruin paaltje op de dijk geplant. Het duurde lang voor zij uit de plooi kwam en wijsgerig wegstapte langs nestelende *waterhoentjes* en dromende *kwakken*. Nu vormen een handvol reigers nog wel geen Camarque, maar zo een kleine surprise op een plaats waar je weinig, zoal niets verwacht, is voor elke vogelaar toch wel plezierig.

In de zomermaanden was ik in het Oostenrijkse Karwendelgebergte. Via een aparte wet is dit gebied onder natuurbescherming geplaatst. Jammer erg diep te zijn doorgedrongen. Ik hoorde er nare dingen over de Neusiedgenoeg schijnt de natuurbeschermingsgedachte in dit land nog niet zo lerssee en persoonlijk ontmoette ik er een in aanzien staand beheerder van een bergjacht, die verleden jaar twee *hoppen* schoot, plus... een *oehoe*! En dit in een gebied „onder Naturschutz"! Het is me echter wel opgevallen, dat de gemiddelde Oostenrijker veel en veel meer verbonden is met de natuur van zijn prachtige vaderland, dan de gemiddelde Nederlander. Misschien komt het daardoor, dat er in dit land nog zoveel gespaard is gebleven.

Het Karwendelgebergte is bijzonder interessant, zowel landschappelijk, als door zijn flora en fauna. Men treft er een zeer hoge stand aan van gemzen, en behalve *kor-*, *auer-*, en *sneeuwhoen* ook *steenarend*, *oehoe*, *raaf* en *rotskruiper*. Aan *steenarenden* leven er doorgaans drie broedparen en een paar halfwassen vogels. Bijna alle dagen zag ik hen alleen of paarsgewijs langs de graten zweven. Eén paartje kwam alle dagen een schaapskudde inspecteren die weidde in een hooggelegen kom. In een duel tussen een paar *raven* en een halfwas arend, wist de laatste zijn kwelgeesten ver beneden zich te laten na een prachtige schroefvlucht. In de kortst mogelijke tijd bereikte de arend een dergelijke hoogte, dat hij met het blote oog nauwelijks nog waarneembaar was. Bij de gehele manoeuvre zag ik hem nauwelijks een vleugel bewegen. Een andere indrukwekkende vliegemonstratie zag ik, toen er tijdens een onweersbui een arend uit de wolken tevoorschijn kwam. Met de vleugels wat aangetrokken joeg hij langs de donkerdreigende hemel om, oplichtend in de laatste zonnestralen, in een volgende wolk te verdwijnen. Ik kon dit alleen maar zien als een soort uitbundig spel met de elementen. Op een tocht in de eerste junidagen werd ik overvallen door een weersomslag. Over de reeds groenende *larixen* viel een aardig, laagje sneeuw. De merktekens van het bergpad raakten onder de sneeuw en een en ander werd een beetje moeizaam. Toen ik even wat uitblies boven een hoge, slechts met wat kruipden begroeide kom, klonk daar in het plotseling zo winterse landschap het gekoeler van *korhanen*. Daar beneden me, achter het dichte vlokkengordijn, moesten ze druk aan het baltsen zijn. Behalve het fluiten van de graatwind was hun gebroddel

het enige geluid in de witte verlatenheid. Ik had nog nooit met zoveel plezier naar hun stemmen geluisterd.

Met m'n meest teleurstellende ervaring besluit ik: een ontmoeting die niet doorging. Bij de Lamsenspitze werd ik een keer overvallen door een dichte nevel. Een lange wandeling lag al achter me, de benen wilden al niet meer zó best en toen kon ik in die wattenwereld de weg omlaag ook meer niet vinden. Ik bleef dus boven die nacht, vlak onder de graat, in een beschutte spleet. De nacht was ellendig, de zonsopgang erg prachtig en er viel in de vroege ochtenduren intens veel te genieten aan gemzen en *sneeuwhoenders*. Twee dagen later sprak ik in een hut een Duitse ornitholoog. Er kwamen allerlei waarnemingen ter sprake. De Duitser was erg trots op een *rotskruiper* die hij had ontdekt op... de Lamsenspitze. De vogel had er rondgevlogen met voer in de bek, vlak onder de graat. Om het noodlot te tarten beschreef ik toen de plaats van mijn bivak. De Duitser knikte verbaasd! precies, daar was het geweest! In het wandje boven de spleet moest het nest liggen. Of ik de vogels soms ook gezien had? Een nest van een *rotskruiper* op een paar meter van mijn rotshol! Ik was kennelijk zo vroeg op de been geweest (dat lukt best na een nacht in een vriescel), dat mijn zeldzame en zo paradijselijk mooie burens nog niet uit de veren waren. Terugkeren was niet mogelijk en die roodgevleugelde schoonheden heb ik nu nog niet ontmoet. Het pad van een vogelaar gaat soms over rozen en soms over rotsen...

- *Het adres van de schrijver luidt: J. Antonisse, Wüstelaan 29, Santpoort*